

do njega? Kaj pomagajo kakemu kraju najboljši vinski ali drugi pridelki, ako jim je pot za izvaževanje zaprta?

Druga naša skrb mora biti, da naši pridelki in izdelki se meriti (konkurirati) morejo z zunanjimi, s tujimi, to je, da jih tujemu blagu enake napravljamo. Ne smemo se tedaj o tem trdovratno vesti po svoji glavi, ampak ozirati se moramo pri izdelovanju in pri pridelovanju na tuja ljudstva, kako ona enako blago pridelujejo in izdelujejo. Ako beremo ali slišimo v kakem kraju, kako se ta in ta reč bolje in v večji meri pridelati dá, moramo se v prihodnje po tem nasvetu ravnati, ne pa vsa nasvetovanja, vsa prizadevanja učenih, praktičnih mož v nemar puščati. Al žalibog! da se še dandanes ljudstvo kaj malo ali celó nič na enaka nasvetovanja in živa priporočanja praktičnih mož ne ozira. Ljudje ne premislijo, da se časa koló v eno mér vrtí, ter da se časi spreminjajo, in da bi se morali tudi mi ž njimi spreminjati, ako nočemo v materialnem in duševnem obziru, v svojo lastno nesrečo zaostajati. Vravnajmo tedaj vsa svoja djanja po duhu novega časa in razbimo piškovo staro kopito. Da bi le poskusili, kakor se nam od vseh strani živo priporoča, potem bi že šlo; al vsak gode staro pesem in pravi: „moj stari oče so me tako učili, naši dedje so tako delali in so dobro živeli; po njih se moramo ravnati.“ Tako besedujejo taki, ki ne pomislijo, da za časa očetov bilo je drugače, dandanes da je zopet drugače, ker svet od leta do leta bolj napreduje in marsikaj pričenja, česar si dedi naši še domišljali niso. Ako se hočemo kake reči navaditi, moramo jo poskusiti; saj tudi cel svet na poskušnji stoji! Ako tedaj kje beremo ali slišimo, kako se več let hranljivo izvrstno vino napravlja, moramo poskusiti; vsaj dostikrat poskušnja ne stane družega ko le trud in čas. Ako vidimo, da so po pameti izpeljane lepe ceste in poti kakemu kraju do blagostanja pomagale, delajmo tudi mi nove ceste in popravljajmo stare, da bomo zamogli svoje pridelke in izdelke križem po svetu izvaževati. (Kon. prih.)

Národno-politične stvari.

Kje naj bo prihodnja meja med Avstrijo in Italijo? Soča ali Taljament?

☉ — V Gorici 13. avgusta.

Ne verjamem sicer, da bodo Italijani naših goriških (to je, ilirskih) Lahov ob Soči pogrešali, saj so se unidan sami prepričali, da naši Lahi niso še godni za njih zobe, ker so pred njimi bežali; pa tudi to nam ne gré v glavo, da se mislijo naši diplomatje na Taljament opreti. Prepustili smo Italijanom pèsmarkota (krilatega leva sv. Marka) celega, pustimo jim tedaj tudi rep; kajti ta bi nas utegnil še hudo švigati. Kar nas Slovence ta reč zadeva, imamo se bolj bati Taljamenta kot Soče. Gorjé nam, če videmski okraj med Palmo in Taljamentom, med Vidmom in morjem z goriško grofijo združijo. Ni jih v vsi Italii hujih protivnikov Avstrije in vsega, kar po njej diši, kot so večidel Videmci; znebimo se jih toraj raji danes kot jutri; rovarij bi ne bilo nikdar ne konca ne kraja. In česa bi imeli pa še goriški Slovenci pričakovati? Posebne provincije med Palmo in Taljamentom bi ne bilo vredno napraviti; toraj bi Videmce z našo deželo združili; potem pa bi imeli Lahi Slovincem nasproti brž ko ne večino. Naše geslo mora biti: Naj svetli cesar pod imenom Benečije ne manj, ampak več ko more tistih elementov oddá, kateri so bili vzrok dosedanjih homatij. Cesar mi želimo in potrebujemo je ljubi mir, sploh, in zlasti z našimi so-

sedi. Da bi bil Taljament za Avstrijo in njej zveste Primorce osodepolna meja, tega sem tako preverjen, da, ko bi se mi alternativa zastavila: „Soča ali Taljament?“ bi jaz raji za Sočo s tem pogojem glasoval, da bi se — ker se že Lahi na princip narodnosti opirajo — po narodnosti meja potegnila, namreč od morja do železničinega mosta med goriško postajo in Ločenigom Soča, potlej pa podnožje slovenskih Brd od Ločeniga čez Karmin (Cormons) do Nadiže pri Čividadu, potlej naj gori proti severju Nadiža mejo dela. Po tem takem bi spadlo pod nas nekaj benečansko-slovenskih far in meja bi ne bila tako nerodna kakor sedaj, ko imamo, brž za Tminom mejo in prav čuden benečansk kot. Zgubili bi pa vsled take razdelitve, se ve da, vse ilirske Lahe razun tistih, ki so na levem kraju Soče v mestu Gorici in v nekdanjem benečanskem okraji (têritorji) od Tržiča (Monfalkona) do morja. Pa Bog ne daj, da bi nam naši Lahi očitali, da se jih hočemo iznebiti; mi se ne poganjamo za to mejo; ampak nasvetovali bi jo kot manjše zeló, samo v tem primeru, ko bi Italijani, bodi-si na kar koli oprti, do Soče silili, in ko bi se naši diplomatje te meje celó ubraniti ne mogli. Od železničinega mosta goriškega naprej proti Koroškemu pa ne more Soča po nikakem meji biti, kajti saj bi še ceste na Koroško ne imeli. Sedanja cesta iz Gorice čez Predél na Koroško drži od Kanala naprej na desnem — toraj eventualno italijanskem — bregu Soče, kar je že samo po sebi velika nerodnost, tudi ne gledé na sitnosti, katerim bi bila mala in velika kupčija podvržena. In to naši očetje še iz francozkih časov dobro pametijo. Nektere vasi na Bovškem so bile za Francozov tako razcepljene, da so stanovavci iste vasi nekteri v Čividadu morali hoditi pravice iskat, nekteri pa v Tmin. O raznih družih neprilikah nočem govoriti. — Če tedaj ne Soče ne Taljamenta nočete, s katero mejo bi se pa vašim željam ustreglo? boste uprašali. S sedanjo ob Idrii — mutatis mutandis! Spremembe pa želimo te, naj bi vsaj od Čividada proti goram Nadiža bila meja (namesti Idrije). Slišimo, da misli naša vlada na vsaki način tudi Palmo obdržati. Tudi prav. Saj peščica Lahov palmske okolice bi menda ne Avstrii, ne Slovincem nadleg ne delala.

O prihodnji uravnavi slovenskih dežel.

Iz Gorice smo prejeli sledeči zeló važni dopis:

☉ V Gorici 17. avgusta.

Rim, Pariz in — Karmin! Tako smo nedavno v nekem dunajskem časniku brali, češ, da ta 3 mesta so — rekel bi — kovačija najnovejše zgodovine, da so kraji, kjer se pletejo in godijo reči, ki svet preobrazujejo. Namesto „Karmina“ pa denimo raji Gorico, kajti, kar je general Möring z laškim generalom Pettiti-om v Karminu govoril in kar je v nedeljo 12. julija t. l. ob 6. uri zvečer dognal, je bilo vse popred v Gorici — v glavnem stanu nadvojvoda Albrehta — zmenjeno in naročeno. Gorica se je skoz nekaj tednov malo da ne s častjó zgodovinske pomenljivosti ponašala; bila je središče silovitih vojskinih priprav, kakoršnih nismo tukaj na pragu italijanskih vrat še nikdar doživeli, pa tudi takošnih, kakoršnih je malo katero drugo mesto kedaj skupaj videlo.

Človek bi skor ne veroval, da je res, kar se je 3. julija t. l. pri Kraljičinem gradcu na Českem zgodilo. Še niso preroške črke A. E. I. O. U. obledele; še je Avstrija svoji nalogi kos, samo da — samo da spregledajo vsaj zdaj enkrat tam gori na Dunaji in da spoznajo, kodida je treba voziti, in kakó krmiti, da se jim državni voz vnovič in tù gotovo za vselej ne zvrne.